

Nr 130.

Av herrar **Asplund** och **Sandström**, om pension åt renhållningsarbetaren vid statens järnvägar *L. P. N:son Enge*.

Arbetaren Lars Petter Nilsson Enge i Luleå har under cirka 42 år eller sedan år 1891 arbetat som nattvakt, bromsare och renhållningskarl vid statens järnvägar först i Gällivare och sedan i Luleå. Han är fortfarande sysselsatt i sistnämnda arbete, trots att han nu uppnått 75 levnadsår. Han skulle, som helt naturligt är, gärna vilja sluta med sitt arbete, då han nu uppnått en så hög ålder, men han har ansett sig nödsakad att fortsätta med detsamma, då han icke har några inkomster eller tillgångar att leva av, om han skulle upphöra att arbeta. Han är ej heller enligt gällande bestämmelser tillförsäkrad någon pension. En gjord framställning till Kungl. järnvägsstyrelsen om en mindre pension eller ett understöd har också avslagits.

Det kunde med hänsyn till ovanstående vara rimligt, om riksdagen beviljade Enge en pension eller ett understöd, avvägt med hänsyn till hans ålder och långvariga arbete i statens tjänst.

Utom arbetet vid statens järnvägar har Enge även haft tillfällig anställning under kortare tider vid fångvården och domänverket.

Som motiv för ovanstående yrkande kan även framhållas, att 1933 års riksdag biföll en proposition, varigenom en gårdskarlar vid universitetshuset i Uppsala, 75 år gammal — alltså i samma ålder som Enge — erhöll en pension av 996:— kronor per år. Av handlingarna (Bankotskottets utlåtande nr 34 sid. 75) framgår, att nämnde persons »arbetsåligganden bestått i *renhållningen*» — alltså en syssla av samma slag som den, som Enge under de senaste tiderna (sedan 1909) handhaft vid statens järnvägar. Utöver detta torde kunna erinras därom, att även ett flertal andra statsanställda i en liknande ställning erhållit pension av riksdagen.

Då med den ålder, som Enge nu uppnått, det blir allt mera svårt för honom att verkställa det synnerligen tunga renhållningsarbetet, kan även denna omständighet anföras som ett motiv för ett bifall till denna framställning.

Vid den utredning, som skett vid S.J. distrikts kansli i Luleå angående Enges framställning om en pension, har bl. a. följande fakta framkommit:

Enligt vad de av sökanden i bestyrkt avskrift åberopade, av vederbörande ämbets- och tjänstemän avgivna intygen utvisa, har sökanden innehåft anställning:

A: *Vid fångvården:*

Vid (numera nedlagda) kronohäktet i Pajala såsom extra vaktkonstapel under en månad, troligen 1889;

vid kronohäktet i Luleå såsom extra fånggevaldiger och extra vaktkonstapel vid skilda tillfällen under åren 1896, 1897 och 1898 samt jämväl troligen under 1895;

B. *Vid domänverket*, bland annat som extra bevakare, under ett år tio månader, troligen i slutet av 1880-talet inom Pajala »revirer»;

C. *Vid statens järnvägar* såsom nattvakt och renhållningskarl vid Gällivarebanan under tiden den 23 januari 1892—den 17 september 1898 samt såsom e. o. tjänsteman av lägre grad (bromsare) under tiden 29 september 1905—den 12 juni 1908. För tiden fr. o. m. den 18 sept. 1898 t. o. m. den 28 sept. 1905 har uttrönts, att sökanden enligt avlöningslistor för Luleå station, under tiden fr. o. m. januari 1898 t. o. m. juni 1905 uppburit månatligen tillhoppa 90 kronor, avseende ersättning för renhållning i Luleå m. m. Under tiden juni—november 1908 finnes sökanden i avlöningslistorna upptagen såsom bromsare med en avlöning, mellan 111 kronor och 117 kronor 83 öre.

Därjämte har sökanden ombesörjt renhållning vid statens järnvägars lokaler i Luleå och å Svartön sedan den 23 december 1908, eventuellt fr. o. m. den 1 januari 1909. Detta arbete har han utfört enligt kontrakt och har denna ersättning för utfört arbete upptagits på räkning (med undantag för 2 månader under 1911, då han var upptagen å avlöningslista för utförande av renhållning).

Det torde vara denna sistnämnda omständighet — att sökanden under vissa perioder av den långa anställningstiden upptagits å räkning och ej å avlöningslista som befattningshavare — vilken varit den huvudsakliga anledning därtill, att Kungl. järnvägsstyrelsen ansett sig icke kunna bifalla en till styrelsen inkommen ansökan om pension eller understöd till Enge.

Emellertid bör härvidlag bemärkas, att Enges anställning vid S.J. på inget sätt fick någon ny karaktär, då han omkring början av år 1909 började — utan att han själv begärde det — utkvittera sin ersättning för arbetet å räkning. Så har han exempelvis vid flera tillfällen liksom andra anställda utfått fribiljett för resor. Vidare har hans ersättning för arbetet i stort sett varit avvägt med hänsyn till avlöningen till befattningshavare i motsvarande tjänsteställning. I kontraktet med Enge har också stipulerats, att statens järnvägar skulle hålla honom med inven-

tarier och materialier för arbetet. Slutligen är att märka, att sysselsättningen varit sådan, att den i stort sett givit vederbörande full sysselsättning vid S.J., d. v. s. en arbetsprestation per dag av ungefärligen samma omfattning som en vid S.J. anställd befattningshavare, exempelvis en nattvakt — arbetet har givetvis i stor utsträckning verkställts under natten och de tidiga morgontimmarna, d. v. s. under en tid av dygnet, då man inom en del företag anser, att en förhöjd arbetsersättning bör utgå.

I den under tjänstemannaansvar vid S.J. gjorda utredningen konstateras slutligen följande med avseende på statsanställningens längd:

Genom den verkställda utredningen har tillförlitligen blivit styrkt, att sökanden innehåft anställning i statens tjänst:

- a) vid fångvården 1 månad,
- b) „ domänverket 1 år 10 månader,
- c) „ statens järnvägar i det närmaste 17 år.

Sökanden kan sålunda åberopa en anställning av tillhoppa 18 år 11 månader eller — därest hans tjänstgöring vid fångvården utöver tjänstgöringen vid kronohäktet i Pajala, får approximativt beräknas till 6 à 7 månader — av sammanlagt 19 år 6 månader.

Såsom renhållningsentreprenör åt statens järnvägar (uttrycket »entreprenör» torde giva en skev bild av arbetet, eftersom det endast gällt ett lokalt arbete, bestående i att hålla rent i avträden m. m., betalt med några hundra kronor per månad) har sökanden arbetat oavbrutet sedan den 23 december 1908 eller vilket är mera troligt, sedan den 1 januari 1909 eller sålunda i *över 24 år*.

Det framgår alltså av denna redogörelse, att den tid, som både *formellt* och *reellt* kan läggas till grund för en anhållan om pension, d. v. s. då Enge varit anställd och avlönad som vanlig befattningshavare vid S.J. uppgår till innemot 20 år. (Att denna tid bör räknas vederbörande till godo i nämnda hänseende, erkännes även i här förut omnämnda officiella utredning.) Denna tid understiger endast med 5 år den anställningstid, som enligt Kungl. Maj:ts kungörelse angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader m. fl. (Sv. Förf. saml. 859/1918) gäller som minimianställningstid för erhållande av pension.

Men utöver detta har, som förut nämnts, Enge *i över 24 år* arbetat vid S.J. i ett tungt arbete (renhållning), vilket reellt sett inneburit, att han fullgjort arbete av samma slag som anställda befattningshavare i motsvarande löneställning — även om vid ett mycket *formellt* bedömande man möjligen kan peka på, att sättet för utbetalande av ersättningen för arbetet varit i någon mån annorlunda bestämt.

Under alla förhållanden borde det emellertid kunna anses rimligt, att statsmakterna taga någon hänsyn till sistnämnda 24 år — om denna tid exempelvis endast beaktas till 50 %, erhålles i alla fall en sammanlagd anställningstid i statens tjänst (innemot 32 år) som tillsammans med Enges nuvarande ålder (75 år) och med hänsyn till bestämmelserna i förutnämnda författning borde kunna motivera, att han erhåller något understöd på sin ålderdom efter ett helt livs arbete i statens tjänst.

Under hänvisning till denna motivering samt till de intyg som bifogas hemställes alltså,

att riksdagen måtte besluta att renhållningsarbetaren vid statens järnvägar i Luleå Lars Peter Nilsson Enge måtte få f. o. m. månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sitt arbete vid S.J., under sin återstående livstid uppbära en pension eller ett understöd av samma storlek som 1933 års riksdag tillerkände gårdskarlen vid universitetshuset i Uppsala Gustaf Alfred Eriksson, d. v. s. 996 kronor per år.

Stockholm den 23 januari 1934.

C. I. Asplund.

P. Sandström.
